

Με τις ενεργειακές της κοινότητες, «η Μόντενα έχει ως στόχο να πρωταγωνιστήσει σε αυτήν την ενεργειακή μετάβαση»

Alessandra Filippi, Αντιδήμαρχος Μόντενα, Ιταλία

Η Μόντενα της Ιταλίας, υπογράφουσα το Σύμφωνο των Δημάρχων, αποτέλεσε πρόσφατα το θέμα του κύριου άρθρου του ιταλικού περιοδικού Forum PA, λόγω των προσπαθειών της στο πεδίο της απεξάρτησης από τον άνθρακα και της μετάβασης στη βιωσιμότητα. Αναδείχθηκαν οι προοπτικές των ενεργειακών κοινοτήτων, καθώς και η σημασία της συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο των Δημάρχων για την επίτευξη των στόχων.

Αρχικά στη σύνοδο κορυφής της G20 στη Ρώμη και κατόπιν στην 26η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (COP26) στη Γλασκόβη επισημάνθηκε με σαφήνεια η κατάσταση της υγείας του πλανήτη μας και η σημασία της ανάληψης δράσης χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, υλοποιώντας μια αποτελεσματική ενεργειακή μετάβαση και αναπτύσσοντας μια οικονομική και παραγωγική δομή που λαμβάνει υπόψη την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Ο Δήμος της Μόντενα έχει ως στόχο να πρωταγωνιστήσει σε αυτήν την ενεργειακή μετάβαση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Από την άλλη πλευρά, πριν από την πανδημία του COVID-19, εκατομμύρια άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους ζητώντας κλιματική δικαιοσύνη. Δεδομένου ότι οι κοινωνικές, υγειονομικές και κλιματικές κρίσεις είναι αλληλένδετες, αυτά τα ζητήματα απαιτούν κοινές λύσεις. Οι ενεργειακές κοινότητες θα μπορούσαν να είναι μία λύση για την αντιμετώπιση όλων αυτών των ζητημάτων.

Τι είναι οι ενεργειακές κοινότητες;

Μια ενεργειακή κοινότητα βασίζεται σε ένα συνεργατικό σύστημα μεταξύ τοπικών δημόσιων φορέων, εταιρειών, επιχειρήσεων και πολιτών, που επιλέγουν να αναπτύξουν ενεργειακές υποδομές από ανανεώσιμες πηγές και χρησιμοποιούν την ιδιοκατανάλωση μέσω ενός μοντέλου επιμερισμού. Πρόκειται για ένα εξαιρετικό εργαλείο για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, η οποία πλήττει περισσότερες από 2 εκατομμύρια ιταλικές οικογένειες. Εφόσον εμπλέκει άμεσα την κοινότητα, επιταχύνει την απαραίτητη ενημέρωση και κατάρτιση σε τέτοια θεμελιώδη ζητήματα.

Οι ενεργειακές κοινότητες θα πρέπει να αναγνωριστούν διεθνώς ως ουσιώδες στοιχείο για την επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού, καθώς είναι εργαλεία που θα μπορούσαν να επιλύσουν πολλά προβλήματα μεμιάς.

Ενημέρωση και συμμετοχή χρηστών

Οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού κοινωνικών φορέων στην πρόκληση της απεξάρτησης από τον άνθρακα. Σε πολλές περιπτώσεις, η εγγύτητα των σταθμών με τους καταναλωτές θα οδηγήσει σε εγκαταστάσεις στις στέγες ή κοντά σε κτήρια, στρέφοντας την προσοχή στο ζήτημα της ενεργού συμμετοχής των πολιτών. Η συμμετοχή μεμονωμένων χρηστών και τα οικονομικά οφέλη αυτών των συστημάτων θα οδηγήσουν τα μέλη των Κοινοτήτων σε πιο ηθικές ενεργειακά αποδοτικές συμπεριφορές και, γενικότερα, σε μεγαλύτερη συνειδητοποίηση της δυναμικής που χαρακτηρίζει την παραγωγή, την κατανάλωση και την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας.

Αυτά τα στοιχεία μπορούν να οδηγήσουν στη χρήση καινοτόμων τεχνολογικών λύσεων, όπως ένα μοντέλο που διαμορφώνει το προφίλ φορτίου ανάλογα με τις ανάγκες του δικτύου, άρα και τις ενέργειες των καταναλωτών. Αποδίδοντας στους τελικούς πελάτες μεγαλύτερη ευθύνη, θα αισθάνονται υποχρεωμένοι να ευθυγραμμίσουν τα προφίλ φορτίου και παραγωγής τους και να προβούν σε μια πρώτη εξισορρόπηση του δικού τους μικρού συστήματος.

Ένα εξελισσόμενο νομικό πλαίσιο

Η οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (RED II), η μερική μεταφορά της και η μετατροπή του ιταλικού διατάγματος *Milleproroghe* σε νόμο καθορίζουν αμφότερες το νομικό πλαίσιο των ενεργειακών κοινοτήτων. Θεσπίζει τη δυνατότητα δημιουργίας κοινοτήτων που ανταλλάσσουν ενέργεια με σκοπό τόσο την άμεση όσο και τη μετέπειτα συλλογική ιδιοκατανάλωση.

Στην έκθεση Legambiente του Μαΐου 2021 με τίτλο «Ανανεώσιμοι Δήμοι» εξετάστηκαν τουλάχιστον 30 τοπικές διαμορφώσεις ενεργειακών κοινοτήτων που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και επιδίδονται σε συλλογική ιδιοκατανάλωση. Πρόκειται για μια κίνηση με ταχύτερη λειτουργία από τις εγκαταστάσεις των μεγάλων σταθμών, η οποία δείχνει μια σαφή επιθυμία για μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή.

Η δέσμευση του Δήμου της Μόντενα στο Σύμφωνο των Δημάρχων

Η διαδικασία απεξάρτησης από τον άνθρακα έχει επιταχυνθεί απότομα τα τελευταία χρόνια και τα ζητήματα της περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας έχουν καταστεί κεντρικά όχι μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και στις πολιτικές των τοπικών αρχών. Η Μόντενα βρίσκεται σε μια τοποθεσία που είναι κρίσιμη για την ποιότητα του αέρα και, ως εκ τούτου, η στροφή στην πράσινη ενέργεια αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για τη βελτίωση της ευημερίας των ανθρώπων.

Η πλειονότητα των δήμων-μελών της AESS έχουν ενταχθεί στο δίκτυο του Συμφώνου των Δημάρχων και έχουν καταρτίσει Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια και το Κλίμα (ΣΔΒΕΚ). Στον Δήμο της Μόντενα, το Σχέδιο εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2021, με τον δεδηλωμένο στόχο της μείωσης των εκπομπών CO₂ κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030, σε ευθυγράμμιση με τους στόχους της ΕΕ. Η πρωτοβουλία του Συμφώνου των Δημάρχων είχε θετικό αντίκτυπο στην εθνική επικράτεια, με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού πόλεων και ενδιαφερόμενων φορέων και την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με το ζήτημα του κλίματος.

Δεδομένου ότι ορισμένοι δήμοι μικρού και μεσαίου μεγέθους αντιμετώπισαν εσωτερικά προβλήματα, θα πρέπει να δημιουργηθούν νέα εργαλεία και/ή να καταστούν αποτελεσματικότερα τα υφιστάμενα, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στο έπακρο στην υλοποίηση των Σχεδίων Δράσης τους. Αυτό το πλάνο φαίνεται να έχει αποτέλεσμα, καθώς ένας αυξανόμενος αριθμός πόλεων συνεργάζεται ενεργά με τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς και δημιουργεί επιτυχώς ενεργειακές κοινότητες.

Συγκεκριμένα έργα ενεργειακών κοινοτήτων

Ως αποτέλεσμα της συγχρηματοδότησης του ευρωπαϊκού ταμείου της Κοινότητας Γνώσης και Καινοτομίας για το Κλίμα (EIT Climate-KIC), τον Σεπτέμβριο του 2019 η AESS, η ENEA και το Πανεπιστήμιο της Μπολόνια ξεκίνησαν το έργο GECO (Κοινότητα Πράσινης Ενέργειας) με τη συμμετοχή πολιτών, τοπικών ενώσεων και επιχειρήσεων. Έως το 2023 θα οδηγήσει στη δημιουργία της πρώτης εικονικής Ενεργειακής Κοινότητας της Εμίλια-Ρομάνια, συγκεκριμένα στην Μπολόνια.

Το έργο GECO θα διευκολύνει την ανάπτυξη 8 νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: έναν σταθμό για το αγροβιομηχανικό κέντρο CAAB/FICO, έναν σταθμό βιοαερίου για τη διάθεση οργανικών αποβλήτων, φωτοβολταϊκούς ηλιακούς σταθμούς σε διάφορα οικιστικά κτήρια, σε εμπορικό κέντρο, στις στέγες του Ερευνητικού Ινστιτούτου Μόδας, της ZR Experience και των γειτονικών εταιρειών.

Όλα αυτά για συνολική ποσότητα 14 MW νέας ενέργειας από φωτοβολταϊκούς σταθμούς, οι οποίοι έως το 2023 θα παράγουν πάνω από 15,4 εκατομμύρια kWh/έτος, με μείωση ενέργειας κατά 120 MWh/έτος, αποφεύγοντας την εκπομπή 58.000 τόνων CO₂/έτος στην ατμόσφαιρα.

Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας πλατφόρμας για την ανάλυση των ενεργειακών ροών (παραγωγή, αποθήκευση και κατανάλωση), η οποία είναι χρήσιμη για τη διασφάλιση της ενεργειακής ευελιξίας εντός των Κοινοτήτων, έτσι ώστε τα μέλη της Κοινότητας να είναι σε θέση να παρακολουθούν την ενεργειακή τους κατανάλωση και τη συμβολή τους στην Κοινότητα.

Ενεργειακές κοινότητες: ανοικτά ζητήματα

Η μερική μεταφορά των ευρωπαϊκών οδηγιών σχετικά με την ιδιοπαραγωγή και την ανταλλαγή ενέργειας επέτρεψε την έναρξη πολλών πρωτοβουλιών, με απίστευτα αποτελέσματα, δεδομένου ότι ο νόμος εγκρίθηκε μόλις πριν από ενάμιση χρόνο. Ωστόσο, προέκυψαν ορισμένα κρίσιμα θέματα και παραμένουν ανοικτά ορισμένα ζητήματα.

Το μέγεθος των ενεργειακών κοινοτήτων

Με βάση μια ηλεκτροτεχνική παράμετρο, το μέγεθος των ενεργειακών κοινοτήτων συχνά αποδεικνύεται περιοριστικό όσον αφορά τις προοπτικές συμμετοχής που προσφέρουν συνήθως τέτοιου είδους έργα, ειδικά για εγκαταστάσεις άνω των 150 kW.

Επί του παρόντος, τα κίνητρα ανταμείβουν την κοινή ενέργεια μόνο μέσω ενός τιμολογίου, ανεξάρτητα από το μέγεθος των σταθμών. Ένα από τα κρίσιμα ζητήματα που εντοπίστηκαν συνδέεται με τις διαμορφώσεις των μικρών σταθμών, οι οποίες αποδεικνύονται βιώσιμες μόνο μέσω εκπτώσεων φόρου και του superbonus. Για να διασφαλιστεί η διαίονιση αυτών των εμπειριών από τη βάση προς την κορυφή, τα εν λόγω έργα θα πρέπει να είναι και οικονομικά βιώσιμα.

Διακυβέρνηση του μηχανισμού

Ένα ευαίσθητο ζήτημα είναι η διακυβέρνηση του μηχανισμού. Στην Ευρώπη, μια τροπολογία που προβλέπει τον διαχωρισμό των οφελών που αποκομίζουν τα μέλη απευθείας από τους λογαριασμούς τους δυσχεραίνει την κατάσταση, δημιουργεί μια σειρά πιθανών περιπλοκών στη διαχείριση και ενέχει τον κίνδυνο ακύρωσης των επιχειρηματικών μοντέλων που αναπτύσσονται επί του παρόντος. Επιπλέον, όσον αφορά τη διακυβέρνηση, είναι απαραίτητο να σκεφτούμε μοντέλα που επιτρέπουν τη διαχείριση από τη βάση προς την κορυφή για μικρές διαμορφώσεις, διασφαλίζοντας ότι το κόστος της σύνθετης διαχείρισης δεν θα μπορεί να επηρεάσει τα οφέλη και να μειώσει την ελκυστικότητά τους. Θα πρέπει επίσης να σκεφτούμε έναν ενεργό ρόλο για τους διαχειριστές υπό αυτήν την έννοια, εφαρμόζοντας την έκπτωση απευθείας στον λογαριασμό, αλλά σε ελεύθερη και όχι σε υποχρεωτική μορφή.

Απαραίτητη επιτάχυνση για την επίτευξη του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας

Σήμερα, στην Ιταλία, περισσότεροι από 1,1 εκατομμύρια σταθμοί ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καλύπτουν το 37,6% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και το 19% της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας, μέσω ενός μείγματος τεχνολογιών που αποσκοπούν στην παραγωγή ηλεκτρικής και/ή θερμικής ενέργειας σε όλους τους δήμους. Προκειμένου να τηρηθούν οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί και να τηρηθούν οι προθεσμίες, απαιτείται ταχεία και συγκεκριμένη παρέμβαση για την επιτάχυνση της διαδικασίας. Υπό αυτήν την έννοια, μια ουσιαστική συνεισφορά θα μπορούσε να προέλθει από την ενεργειακή κοινότητα.